

ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО. ЕКОЛОГІЧНИЙ ПОДАТОК ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ: ЕФЕКТИВНІСТЬ, ПРОГАЛИНИ, МОЖЛИВОСТІ РЕФОРМ

ЛОГВІНОВА Ольга Василівна - доктор філософії, асистент кафедри конституційного, адміністративного, екологічного та трудового права Полтавського юридичного інституту НЮУ імені Ярослава Мудрого

ORCID /0009-0000-1422-3043

УДК 349.6:336.22

DOI: <https://doi.org/10.71404/NP.2026.1.59>

Стаття є дослідженням сучасного стану екологічного оподаткування, проблемних аспектів та перспектив розвитку екологічного податку в Україні. Зокрема, розкрито нормативно-правові основи екологічного оподаткування та проаналізовано зміни законодавства за період з 2022 по 2025 роки. Крім того, автором проаналізовано праці науковців і дослідників, у яких висвітлено ключові аспекти ефективності екологічного податку, його вплив на економіку та довкілля, а також проблеми адміністрування і контролю. У роботах приділяється увага перевагам екологічного оподаткування, зокрема таким, як: стимулювання інвестицій у енергоефективні та ресурсощадні технології, підвищення екологічної відповідальності підприємств, зменшення негативного впливу на природні ресурси, формування додаткових надходжень до державного бюджету та заохочення «зелених» інновацій. Водночас авторами також було окреслено низку проблем, серед яких, зокрема такі: низькі ставки податку, обмежена податкова база, складність розрахунків та контролю обсягів викидів і скидів, неефективне використання коштів, відсутність стимулів для модернізації виробництва, а також недостатня прозорість у розподілі надходжень. Висвітлено необхідність реформування екологічного податку: розширення податкової бази, поступове підвищення ставок, впровадження вуглецевого податку, стимулів для «зеленої» модернізації промисловості та комплексного цільового використання надходжень. Також, розглянуто перспективи цифровізації податкової системи, впровадження електронних платформ

для обліку та звітності, підвищення прозорості і контролю за надходженнями. Отже, стаття демонструє значущість екологічного податку як ключового інструменту сталого розвитку, енергетичної трансформації та підвищення екологічної безпеки України, а також підтверджує необхідність системної реформи податкового механізму для досягнення європейських стандартів та реалізації завдань «Зеленого курсу».

Ключові слова: екологічний податок, сталий розвиток, енергоефективність, цифровізація, «зелена» економіка.

Постановка проблеми

Збереження природних ресурсів та зменшення негативного впливу на довкілля стають критично важливими завданнями для України в умовах воєнного стану та прискореної трансформації економіки. Підприємства та державні структури стикаються з необхідністю поєднувати економічну діяльність із підвищенням енергоефективності та впровадженням «зелених» технологій, що ускладнюється кризовими умовами та нестабільністю. Водночас існує нагальна потреба у пошуку ефективних механізмів стимулювання відповідальної поведінки суб'єктів господарювання, забезпечення прозорості фінансових потоків та підтримки сталого розвитку навіть у складних умовах. З огляду на глобальні тенденції декарбонізації, цифровізації та інтеграції екологічних стандартів у різні сфери діяльності, виникає потреба в аналізі та вдосконаленні інстру-

ментів регулювання взаємодії економіки і довкілля. Саме комплексне вивчення цих аспектів дозволяє оцінити існуючі проблеми та виробити рекомендації для ефективного управління природними ресурсами, що у зумовлює актуальність розкриття даного питання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Питанню дослідження екологічного оподаткування присвячена низка праць вчених та дослідників. Зокрема, аналізом даного питання займалися: Боровик П. М., Гнатюк Н. О., Грицик А. Я., Давиденко М. А., Даців О. І., Десятнюк О., Дишлик В. Р., Дуляба Н. І., Кантор І. С., Крочак О. І., Мицишин І. Р., Мудрий Т. П., Панченко О., Пелешук В. П., Самусевич Я. В., Степась М. В., Удовенко І. О., Франчук П., Швець Д. А., Rudyk N. та інші, що зумовлює актуальність та важливість обраного дослідження.

Мета статті полягає в аналізі ефективності екологічного податку під час воєнного стану, виявленні існуючих прогалин та оцінці можливостей його реформування для підвищення екологічної та економічної ефективності.

Виклад основного матеріалу

З метою чіткого розуміння змісту та призначення екологічного податку доцільно звернутися до його визначення, закріпленого в законодавстві України. Так, у Податковому кодексі України від 02.12.2010 № 2755-VI визначено, що «екологічний податок – загальнодержавний обов'язковий платіж, що справляється з фактичних обсягів викидів у атмосферне повітря, скидів у водні об'єкти забруднюючих речовин, розміщення відходів, фактичного обсягу радіоактивних відходів, що тимчасово зберігаються їх виробниками, фактичного обсягу утворених радіоактивних відходів та з фактичного обсягу радіоактивних відходів, накопичених до 1 квітня 2009 року» [1].

За період з 2022 по 2025 роки в Україні було ухвалено низку нормативно-правових актів, що вплинули на екологічний податок:

1. Закон України від 24.03.2022 № 2142-IX [2], яким було внесено зміни до розділу XX Податкового кодексу України (Перехідні положення), встановив, що з 1 січня 2022 року до кінця року, коли скасовується воєнний стан, не нараховується та не сплачується екологічний податок платниками за стаціонарні джерела забруднення та за утворення чи тимчасове зберігання радіоактивних відходів. Це поширюється на території, де ведуться або велися бойові дії, а також на тимчасово окуповані рф території;

2. Закон України від 11.04.2023 № 3050-IX [3], яким було внесено зміни до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів у частині звільнення від сплати екологічного податку, плати за землю та податку на нерухоме майно (крім земельної ділянки) щодо знищеного або пошкодженого нерухомого майна. Зокрема, ним передбачено можливість застосування Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або які є тимчасово окупованими російською федерацією, затвердженого наказом Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України № 309, з метою звільнення від оподаткування;

3. Закон України від 11.04.2023 № 3035-IX [4], відповідно до якого окреслено створення державного фонду декарбонізації та енергоефективної трансформації. Також, передбачено спрямування екологічного податку на енергоефективність, відновлювані джерела енергії та зменшення викидів вуглецю;

4. Наказ Міністерства фінансів України від 07.09.2023 № 488 [5], яким було затверджено зміни до форми декларації екологічного податку та визначено, що у 2024 році податкові зобов'язання з Податку за скиди обчислюються за зниженою ставкою – 90% від базових ставок, визначених Податковим кодексом України. Водночас надходження від податку за викиди двоокису зараховуються у повному обсязі (100%) до спеціального фонду державного бюджету України;

5. Закон України від 16.07.2024 № 3855-IX [6], яким було визначено, що замість окремих дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря, спе-

ціальне водокористування та розміщення відходів підприємства зобов'язані отримувати інтегрований довкіллевий дозвіл, встановлюючи комплексні умови провадження діяльності з урахуванням найкращих доступних технологій та методів управління;

6. Закон України від 16.07.2025 № 4536-IX [7], яким зокрема, зокрема, передбачили, що дані з нових інтегрованих довкіллевих дозволів використовуватимуть для нарахування екологічного податку, рентної плати за воду та за користування надрами.

Враховуючи окреслені зміни, важливий є аналіз сучасних наукових праць щодо екологічного податку, зокрема в умовах воєнного стану, оскільки дослідження допомагають оцінити ефективність податкових механізмів у кризових умовах та визначити пріоритети для сталого розвитку та енергетичної трансформації.

Так, у своїй статті Н. І. Дуляба, аналізуючи перспективи гармонійного розвитку бізнес-структур через екологічне оподаткування визначає, що екологічне оподаткування надає бізнесу кілька важливих переваг. По-перше, інвестиції в енергоефективні технології дозволяють значно скоротити витрати на електроенергію, газ і воду. По-друге, підприємства, що дбають про екологічну безпеку свого виробництва, стають більш привабливими на міжнародних ринках, де дедалі суворіші вимоги до навколишнього середовища. По-третє, відповідальна екологічна позиція підвищує довіру та інтерес з боку клієнтів, партнерів і потенційних інвесторів. В результаті введення екологічного податку компанії отримують додатковий стимул впроваджувати інноваційні рішення, спрямовані на збереження природи та раціональне використання ресурсів [8].

У статті «Екологічний податок – фіскально-кадастровий важіль державного регулювання в царині природокористування» автори П. М. Боровик, І. О. Удовенко, О. І. Крочак, Н. О. Гнатюк та Д. А. Швець серед основних переваг запровадження та застосування екологічного податку виділяють декілька ключових аспектів. По-перше, це значний фіскальний потенціал, який забезпечує додаткові надходження до державного бюджету. По-друге, справляння податку

стимулює платників зменшувати негативний вплив на довкілля через впровадження ресурсоощадних технологій, модернізацію виробничих потужностей та скорочення обсягів забруднення. По-третє, екологічний податок виступає механізмом стримування його платників від надмірного та неконтрольованого забруднення довкілля. Крім того, до переваг належать відносна простота нарахування та сплати податку, його широке використання у країнах Європейського Союзу (ЄС), а також формування відповідального ставлення платників до використання й охорони природних ресурсів [9].

Дослідниця Н. Рудик у своїй роботі «Environmental taxation in Ukraine: compliance with global trends» вказує, що в Україні вже здійснено певні кроки у сфері екологічного регулювання, зокрема запроваджено екологічний податок, який накладається на викиди забруднюючих речовин у довкілля. Однак рівень ставок цього податку залишається значно нижчим порівняно з практикою країн ЄС. Це створює ситуацію, коли підприємства не відчувають економічного тиску для модернізації виробничих процесів і суттєвого зниження екологічних ризиків. Крім того, залишається проблемою недостатній контроль за дотриманням екологічних нормативів [10].

Стаття «Екологічне оподаткування як інструмент стимулювання сталого розвитку» авторства О. І. Даців, В. П. Пелешук, І. С. Кантор, М. В. Степась, А. Я. Грицик також розкриває ефективність екологічного оподаткування. Зокрема, автори зазначають, що сучасний стан екологічного оподаткування в Україні демонструє поступове вдосконалення системи, спрямованої на забезпечення сталого розвитку та збереження природних ресурсів для майбутніх поколінь. Ефективне впровадження податкових механізмів у сфері охорони довкілля є складним завданням, що вимагає врахування багатьох факторів і вирішення низки проблем.

Не менш важливим є питання адміністрування та контролю за сплатою екологічних податків. Недостатня прозорість і ефективність цих процесів може призводити до ухилення від сплати податків та порушень чинного законодавства [11].

У статті «Eco-tax-2025: UAH 5.6 billion received by the Ukrainian budget» [12] детальним блоком виокремлено ключові проблемні питання екологічного оподаткування в Україні, а саме:

1. *Недосконала структура екологічного податку.* Сучасна українська система оподаткування базується на фактичних обсягах викидів конкретних забруднювальних речовин. У країнах ЄС податковою базою є будь-яка фізична одиниця з доведеним негативним впливом на довкілля.

2. *Складне адміністрування, прогалини в інформації та неефективний контроль.* Податковий кодекс України передбачає розрахунок екологічного податку за обсягами викидів, проте методологія їх визначення не прописана.

3. *Відсутність стимулів для екомодернізації підприємств.* У багатьох розвинених країнах екологічні податки поєднуються з економічними стимулюючими заходами, такими як податкові пільги, гранти та субсидії.

4. *Еефективна схема розподілу доходів.* Приблизно 45% надходжень екологічного податку спрямовуються до загального фонду державного бюджету без цільового призначення, виконуючи переважно фіскальну функцію.

5. *Еефективне використання коштів на місцевому рівні.* На практиці кошти екологічного податку часто витрачають на проекти, що не покращують стан довкілля.

6. *Симптоматичне впровадження інструментів екологічного оподаткування.* Держава здійснює окремі зміни в системі податку – підвищує ставки чи змінює формат звітності – замість комплексної реформи.

Як підсумок вказано, що екологічний податок в Україні потребує системної реформи: розширення податкової бази, посилення контролю, прозорий розподіл коштів та створення стимулів для «зеленого» переходу промисловості, що відповідає європейським вимогам.

У своїй статті «Виклики екологічного оподаткування України в контексті євроінтеграції» І. Р. Мицишин проводить аналіз сучасного стану екологічного оподаткування в Україні та виділяє низку проблем, властивих податковій системі у сфері екології.

Крім того вказує, що негативний антропогенний вплив на довкілля тісно пов'язаний з економічною ситуацією в країні. Основними соціально-економічними проблемами є:

– низький рівень податкової та екологічної відповідальності населення, що проявляється в ухилянні від сплати податків;

– високий рівень тінізації економіки, через що шкода від діяльності підприємств не компенсується;

– недовіра до державних органів щодо цільового використання надходжень від екологічних платежів;

– відсутність ефективної системи переробки відходів, що обмежує можливості підприємств зменшувати негативний вплив на природу;

– низький рівень інноваційного розвитку та застаріле обладнання, що завдає значної шкоди довкіллю, яку важко компенсувати податковими надходженнями;

– недостатня кількість державних програм модернізації підприємств та пільгового кредитування для впровадження ресурсощадних технологій і переходу на відновлювальні джерела енергії [13].

У матеріалах М. А. Давиденко «Адміністрування екологічного податку в умовах війни» наголошується на необхідності розробки післявоєнної парадигми екологічного оподаткування в Україні. Вона повинна передбачати цільове використання надходжень від екологічних платежів для відновлення зруйнованих систем енергопостачання. Крім того, пропонується розширити податкові пільги для суб'єктів, що застосовують безвідходні технології, займаються органічним виробництвом або виробляють альтернативну електроенергію. Такі заходи сприятимуть стимулюванню інновацій та екологічно орієнтованих підходів у господарюванні, що є важливим для сталого відновлення економіки та забезпечення екологічної безпеки країни [14].

В. Р. Дишлик в своїй праці вказує, що в українській податковій системі еколого-економічні механізми перебувають на стадії формування та поступово вдосконалюватимуться через внесення різноманітних поправок. Уже на цьому етапі, порівнюючи з екологічними податками ЄС, можна окреслити ключові напрями вдосконалення:

1. Зниження податкових ставок для компаній, що зменшують емісії та відходи;

2. Впровадження спеціалізованого податку на використання агрохімікатів і антибіотиків у кормі для тварин для стимулювання застосування безпечніших альтернатив;

3. Оподаткування товарів та упаковки зі шкідливими хімічними сполуками, що сприятиме переходу на екологічне виробництво;

4. Поетапне підвищення ставок податку за викиди забруднюючих речовин до рівня стандартів ЄС, що відображає міжнародні зобов'язання України у сфері екології;

5. Розробка системи податкових стимулів для інвестицій в екологічне обладнання та технології, включно з митними пільгами та спрощеною амортизацією екологічних основних фондів [15].

У статті «Екологічне оподаткування в Україні: реалії та перспективи в умовах сталого розвитку», автором якої є Панченко О. зосереджено окремий момент на вдосконаленні законодавства України щодо оподаткування викидів в атмосферне повітря та водні об'єкти. Автором зазначено, що це можна реалізувати шляхом запровадження прогресивної шкали ставок або коригувальних коефіцієнтів, що зростають при перевищенні встановлених норм. У разі несплати екологічних податків доцільно впровадити сувору систему штрафів та санкцій, яка стимулюватиме підприємства до модернізації та підвищення екологічних стандартів. Для підприємств, що оновлюють основні засоби та технології відповідно до екологічних вимог, доцільно передбачити компенсації або пільги, за умови спрямування податкових коштів на подальше удосконалення виробництва [16].

У своїй роботі Т. П. Мудрий вказує, що реформа екологічного оподаткування в Україні повинна передбачати поступове підвищення ставок на викиди шкідливих речовин, запровадження вуглецевого податку, розширення податкової бази шляхом включення екологічних екстерналій, а також створення стимулів для екологізації виробництва. Важливим є спрямування надходжень на підвищення енергоефективності, розвиток відновлюваних джерел енергії, екологічну освіту та підтримку «зеленої»

економіки. Необхідна також тісна координація між центральними та місцевими органами влади щодо адміністрування податків та контролю за їх цільовим використанням. Ефективна реалізація екологічного оподаткування вимагає комплексного підходу, що охоплює перегляд податкової політики, створення інституційної спроможності, прозорість витрат і врахування національного економічного контексту [17].

Дослідники О. Десятнюк та П. Франчук зосереджують увагу на цифровій трансформації екологічного оподаткування. Автори вказують, що перспективи розвитку екологічного оподаткування в умовах діджиталізації можна розглядати через три взаємопов'язані напрями:

1. Фіскально-економічний, який полягає у збільшенні частки екологічних податків у структурі бюджетних доходів, диверсифікації податкової бази, посиленні фіскальної кооперації у адмініструванні та контролі;

7. Інформаційно-технологічний, що полягає у впровадженні інтегрованих цифрових платформ, електронних кабінетів платників та автоматизованих алгоритмів звітності і обліку;

8. Інституційно-управлінський, який полягає у формуванні прозорих механізмів розподілу надходжень, розвитку громадського контролю, підвищенні екологічної підзвітності та цифрової довіри [18].

У дисертації Я. В. Самусевич «Теоретико-методологічні засади функціонування екологічних податків у контексті забезпечення безпеки національної економіки» автором розкрито низку питань щодо екологічного податку. Зокрема, досліджено фіскальну ефективність екологічних податків. Встановлено, що податкове навантаження в Україні значно нижче середнього рівня ЄС, що обмежує їх роль у формуванні бюджетних доходів. Тінізація економіки впливає на надходження в ряді країн, тоді як у інших високий рівень податків сприяє тінізації; частина держав демонструє двобічний взаємозв'язок. Найефективнішими є податки на охорону довкілля, забруднення повітря та енергетичні; податки на видобуток ресурсів, воду та біорізноманіття – мало-ефективні [19].

Наукова новизна дослідження полягає в узагальненні трансформації екологічного податку в умовах воєнного стану як інструменту, що тимчасово змістився від стимулюючої до переважно адаптаційно-фіскальної функції, що вплинуло на баланс між екологічною та економічною складовими податкової політики.

Обґрунтовано доцільність формування післявоєнної моделі екологічного оподаткування, заснованої на поєднанні трьох взаємопов'язаних компонентів:

фіскально-стимулюючого (економічний тиск + інвестиційні стимули),

цифрово-контрольного (інтегровані дозволи + автоматизований облік),

інституційно-цільового (прозорий розподіл і програмне спрямування надходжень).

Запропоновано розглядати екологічний податок не лише як платіж за забруднення, а як елемент системи екологічної безпеки держави в умовах воєнної та післявоєнної відбудови.

Висновки

Отже, проведений огляд нормативних змін 2022–2025 років та аналіз наукових підходів дозволяє констатувати, що екологічний податок в Україні перебуває на етапі трансформації від переважно фіскального інструменту до потенційного механізму екологічної та енергетичної модернізації.

В умовах воєнного стану система екологічного оподаткування зазнала суттєвих змін, спрямованих на підтримку бізнесу та адаптацію до кризових обставин. Водночас такі кроки частково послабили стимулюючу функцію податку, що зумовлює необхідність формування післявоєнної моделі екологічного регулювання.

Аналіз наукових позицій свідчить про наявність системних проблем, серед яких:

- вузька податкова база та низький рівень ставок;
- недосконалість адміністрування та методології визначення обсягів викидів;
- недостатня прозорість та ефективність використання надходжень;
- відсутність комплексного поєднання фіскальних та стимулюючих механізмів.

Водночас більшість дослідників сходяться на необхідності комплексної реформи, що повинна включати: поступове наближення ставок до стандартів ЄС, запровадження вуглецевого компоненту, цифровізацію адміністрування, розширення екологічних стимулів для модернізації виробництва та забезпечення цільового використання коштів.

Таким чином, екологічний податок може стати ключовим елементом післявоєнного відновлення України, інструментом декарбонізації економіки та інтеграції до європейського екологічного простору, за умов системного перегляду його концептуальних засад, інституційного забезпечення та прозорого механізму реалізації.

Перспективним напрямом подальших досліджень є розробка моделі інтегрованого екологічного оподаткування з урахуванням принципів «зеленого» курсу ЄС, цифрової трансформації державного управління та безпекового виміру національної економіки.

Отже, узагальнення нормативних змін періоду воєнного стану та аналіз наукових підходів дозволяють дійти висновку, що екологічний податок в Україні перебуває у фазі концептуальної переорієнтації: від інструменту переважно фіскального характеру — до потенційного механізму екологічної безпеки, декарбонізації та післявоєнної відбудови. Водночас його ефективність стримується системними чинниками — вузькою податковою базою, недостатньою стимулюючою функцією, фрагментарністю адміністрування та непрозорістю використання надходжень. За таких умов ключовим завданням державної політики має стати формування комплексної моделі екологічного оподаткування, що поєднуватиме поступову гармонізацію зі стандартами ЄС, цифровізацію обліку та контролю, розширення інструментів екологічного стимулювання й забезпечення цільового спрямування коштів на модернізацію економіки та відновлення довкілля, що дозволить інтегрувати податковий механізм у ширшу систему забезпечення сталого розвитку та енергетичної трансформації України.

Література

1. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану : Закон України від 24.03.2022 № 2142-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2142-20#Text>.
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо звільнення від сплати екологічного податку, плати за землю та податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, за знищене чи пошкоджене нерухоме майно: Закон України від 11.04.2023 № 3050-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3050-20#Text>.
4. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України: Закон України від 11.04.2023 № 3035-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3035-20#Text>.
5. Про затвердження Змін до форми Податкової декларації екологічного податку: Наказ М-ва фінансів України від 07.09.2023 № 488. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1666-23#Text>.
6. Про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення: Закон України від 16.07.2024 № 3855-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-20#Text>.
7. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення» та з метою удосконалення окремих положень податкового законодавства: Закон України від 16.07.2025 № 4536-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4536-20#Text>.
8. Дуляба Н. І. Перспективи гармонійного розвитку бізнес-структур через екологічне оподаткування. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 1 (52). С. 456–460.
9. Боровик П. М., Удовенко І. О., Крочак О. І., Гнатюк Н. О., Швець Д. А. Екологічний податок – фіскально-кадастровий важіль державного регулювання в царині природокористування. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. № 26. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18409594>.
10. Rudyk, N. Environmental taxation in Ukraine: compliance with global trends. *Collection of Scientific Papers «SCIENTIA», (January 24, 2025; Singapore, Singapore)*, 2025. P. 29–32.
11. Даців О. І., Пелешук В. П., Кантор І. С., Степась М. В., Грицик А. Я. Екологічне оподаткування як інструмент стимулювання сталого розвитку. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. Випуск 41. 2024. С. 401–409.
12. Eco-tax – 2025: UAH 5.6 billion received by the Ukrainian budget. *EcoPolitic*. URL: <https://ecopolitic.com.ua/en/news/eco-tax-2025-uah-5-6-billion-received-by-the-ukrainian-budget>.
13. Мицишин І. Р. Виклики екологічного оподаткування України в контексті євроінтеграції. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2025. Випуск 1 (169). С. 87–92.
14. Давиденко М. А. Адміністрування екологічного податку в умовах війни. Актуальні питання фінансової інклюзії в умовах цифровізації соціально-економічних систем: європейський вектор, виклики та перспективи: *збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції (17–18 лютого 2025 р., Запоріжжя)* / ТДАТУ; відп. за вип. Н. В. Трусова. Запоріжжя: ТДАТУ, 2025. С. 383–387.
15. Дишлик В. Р. Ефективність екологічного оподаткування з акцентом на викиди CO₂: аналіз досвіду країн ЄС і перспективи для України. *Збалансоване природокористування*. № 1. 2024. С. 60–67.
16. Панченко О. Екологічне оподаткування в Україні: реалії та перспективи в умовах сталого розвитку. *Економіка та суспільство*. 2024. № 64. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-63>.
17. Мудрий Т. П. Екологічне оподаткування як каталізатор розвитку зеленої економіки. Сучасний менеджмент: моделі, стратегії, технології: *матеріали XXVI Всеукр. щоріч. студент. наук. – практ. конф. за міжна-*

род. участю. 22 квіт. 2025 р. Одеса: НУ «Одеська політехніка», 2025. С. 161–162.

18. Десятнюк О., Франчук П. Цифрова трансформація екологічного оподаткування в Україні. *XI Всеукраїнські наукові читання пам'яті С. І. Юрія: збірник наукових праць*. м. Тернопіль, 12 листопада 2025 року. С. 58–60.

19. Самусевич Я. В. Теоретико-методологічні засади функціонування екологічних податків у контексті забезпечення безпеки національної економіки : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.03. Суми, 2025. 468 с.

Olha Vasylivna Logvinova

PhD in Law, Assistant at the Department of Constitutional, Administrative, Environmental and Labor Law, Poltava Law Institute of Yaroslav Mudryi National Law University
ORCID: /0009-0000-1422-3043
UDC 349.6:336.22

ENVIRONMENTAL LAW.

ENVIRONMENTAL TAX DURING MARTIAL LAW: EFFECTIVENESS, GAPS, AND REFORM OPPORTUNITIES

The article examines the current state of environmental taxation, its problematic aspects, and the prospects for the development of the environmental tax in Ukraine. In particular, it reveals the legal and regulatory framework of environmental taxation and analyzes legislative changes over the period from 2022 to 2025. Additionally, the author reviews the works of scholars and researchers that highlight key aspects of the effectiveness of the environmental tax, its impact on the economy and the environment, as well as

issues related to administration and control. The literature emphasizes the advantages of environmental taxation, such as: stimulating investments in energy-efficient and resource-saving technologies, increasing corporate environmental responsibility, reducing the negative impact on natural resources, generating additional revenues for the state budget, and promoting «green» innovations.

At the same time, several challenges are outlined, including low tax rates, a limited tax base, complexity in calculating and monitoring emission and discharge volumes, inefficient use of funds, lack of incentives for production modernization, and insufficient transparency in revenue allocation. The article highlights the need to reform the environmental tax system by expanding the tax base, gradually increasing rates, introducing a carbon tax, providing incentives for «green» industrial modernization, and ensuring comprehensive targeted use of revenues. It also considers prospects for digitalizing the tax system, implementing electronic platforms for accounting and reporting, and enhancing transparency and control over revenues.

In conclusion, the article demonstrates the significance of the environmental tax as a key instrument for sustainable development, energy transition, and improving environmental security in Ukraine, while confirming the necessity of a systematic reform of the tax mechanism to achieve European standards and implement the goals of the «Green Deal.»

Keywords: *environmental tax, sustainable development, energy efficiency, digitalization, green economy.*